

A Report of a Four-Group Randomized Trial on the Effect of Messages Based on the Extended Parallel Process Model on Perceptual Dimensions and Preventive Behaviors against COVID-19

Soheila Sharifi-Habibabadi¹, Marzieh Araban², Fatemeh Bastami³, Mohammad Javad Tarrahi⁴,
Fereshteh Zamani-Alavijeh⁵

Original Article

Abstract

Background: Coronavirus disease 2019 (COVID-19) and diseases with respiratory symptoms in gatherings such as schools have the potential to escalate into an epidemic. Given the absence of any approved specific treatment for these diseases, prevention remains the only viable approach. This study aimed to investigate the impact of messages rooted in the extended parallel process model (EPPM) on the perceptual dimensions and preventive behaviors related to COVID-19 among girl students in primary schools in Borkhar City, Iran, in 2021.

Methods: This randomized controlled educational trial was conducted on 300 elementary students in Borkhar City using a random sampling method. The data collection tool utilized was a researcher-made questionnaire. Students were divided into two intervention groups (intervention through posters and based on the EPPM for teaching prevention behaviors against infectious respiratory diseases such as COVID-19) and one control group.

Findings: In the first group of intervention (threat group), after the intervention, the mean scores of attitude ($P = 0.030$), behavior ($P = 0.001$), and intention ($P = 0.007$) variables showed a significant increase compared to before the intervention. In the second group (efficiency group), after the intervention, the mean scores of variables related to denying the authenticity or value of the message ($P = 0.001$), defensive avoidance ($P = 0.027$), self-efficacy ($P = 0.017$), and fear ($P = 0.042$) also showed a significant increase compared to before the intervention.

Conclusion: In general, posters containing information about threats based on the EPPM had a greater impact on perceptual dimensions and preventive behaviors against infectious respiratory diseases like COVID-19. The application of the EPPM was effective in creating perceived intensity and sensitivity towards performing preventive behaviors, as well as in enhancing the attitude, intention, and behaviors of the group studied.

Keywords: Infectious respiratory diseases; COVID-19; Behavior; Primary schools; Students; Girls; Iran

Citation: Sharifi-Habibabadi S, Araban M, Bastami F, Tarrahi MJ, Zamani-Alavijeh F. A Report of a Four-Group Randomized Trial on the Effect of Messages Based on the Extended Parallel Process Model on Perceptual Dimensions and Preventive Behaviors against COVID-19. J Health Syst Res 2024; 20(3): 257-66.

1- MSc Student, Student Research Committee AND Department of Health Education and Promotion, School of Health, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

2- Professor, Menopause Andropause Research Center, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

3- PhD, Social Determinants of Health Research Center, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran

4- Associate Professor, Department of Epidemiology and Biostatistics, School of Health, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

5- Professor, Department of Health Education and Promotion, School of Health, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

Corresponding Author: Fereshteh Zamani-Alavijeh; Professor, Department of Health Education and Promotion, School of Health, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran; Email: fe.zamani@hlth.mui.ac.ir

گزارش یک تجربه کار آزمایی تصادفی چهار گروهی از تأثیر پیام‌های مبتنی بر الگوی فرایند موازی توسعه یافته بر ابعاد ادراکی و رفتارهای پیشگیری از کووید ۱۹

سهیلا شریفی حبیب‌آبادی^۱، مرضیه عربان^۲، فاطمه بستامی^۳، محمدجواد طراحی^۴، فرشته زمانی علویجه^۵

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: بیماری کووید ۱۹ و بیماری‌هایی با علائم تنفسی در تجمعاتی مانند مدارس، قابلیت تبدیل به همه‌گیری دارد. از آنجایی که تاکنون درمان اختصاصی تأیید شده‌ای برای این گروه از بیماری‌ها به دست نیامده است، چاره‌ای جز پیشگیری نیست. پژوهش حاضر با هدف تعیین تأثیر پیام‌های مبتنی بر الگوی فرایند موازی توسعه یافته (EPPM) یا Extended parallel process model)، بر ابعاد ادراکی و رفتارهای پیشگیری از کووید ۱۹ در دانش‌آموزان دختر مدارس ابتدایی شهرستان برخوار در سال ۱۴۰۰ انجام شد.

روش‌ها: این مطالعه از نوع کارآزمایی آموزشی کنترل شده تصادفی بود و بر روی ۳۰۰ دانش‌آموز مقطع ابتدایی شهرستان برخوار با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی انجام گردید. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسش‌نامه محقق ساخته بود. افراد در دو گروه آزمون (مداخله از طریق پوستر و مبتنی بر EPPM برای آموزش رفتارهای پیشگیری از بیماری‌های واگیردار تنفسی مانند کووید ۱۹) و یک گروه شاهد قرار گرفتند. داده‌های پیش‌آزمون و پس‌آزمون با استفاده از آزمون‌های Paired t، ANOVA و MANCOVA در نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: در گروه اول آزمون (گروه تهدید)، میانگین نمره متغیرهای نگرش ($P = 0/030$)، رفتار ($P = 0/001$) و قصد ($P = 0/007$) پس از مداخله نسبت به قبل از آن افزایش معنی‌داری داشت. در گروه دوم آزمون (گروه کارآمدی) نیز پس از مداخله، میانگین نمره متغیرهای خودکارآمدی ($P = 0/017$)، ترس ($P = 0/042$)، انکار صحت یا ارزش پیام ($P = 0/001$) و اجتناب دفاعی ($P = 0/027$) نسبت به قبل از مداخله افزایش معنی‌داری را نشان داد.

نتیجه‌گیری: در مجموع، پوسترهای حاوی تهدید مبتنی بر مدل فرایند موازی توسعه یافته بر رفتارهای پیشگیری از کووید ۱۹ تأثیر بیشتری بر ابعاد ادراکی و رفتارهای پیشگیری داشت. کاربرد مدل فرایند موازی توسعه یافته، به لحاظ ایجاد شدت و حساسیت درک شده، بر رفتارهای پیشگیری و بهبود نگرش، قصد و رفتار گروه مورد بررسی تأثیر گذار بود.

واژه‌های کلیدی: بیماری‌های واگیردار تنفسی؛ کووید ۱۹؛ رفتار؛ مدارس ابتدایی؛ دانش‌آموزان؛ دختران؛ ایران

ارجاع: شریفی حبیب‌آبادی سهیلا، عربان مرضیه، بستامی فاطمه، طراحی محمدجواد، زمانی علویجه فرشته. گزارش یک تجربه کارآزمایی تصادفی چهار گروهی از تأثیر پیام‌های مبتنی بر الگوی فرایند موازی توسعه یافته بر ابعاد ادراکی و رفتارهای پیشگیری از کووید ۱۹. مجله تحقیقات نظام سلامت ۱۴۰۳؛ ۲۰ (۳): ۲۶۶-۲۵۷

تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۷/۱۵

پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۱/۷

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۸/۱۶

مقدمه

بیماری کووید ۱۹ که با علائم متفاوت و گاهی با عوارض شدید و حتی مرگ بیمار همراه است، به ویژه در تجمعاتی مانند مدارس، قابلیت سرایت و تبدیل به همه‌گیری دارد و تاکنون درمان اختصاصی تأیید شده‌ای برای آن یافت نشده است. بنابراین، چاره‌ای جز پیشگیری از آن و بیماری‌های مشابه نیست (۱-۳)؛ هرچند مجاورت کودکان در محیط‌های آموزشی می‌تواند منجر به انتقال سریع نه تنها بین کودکان و کارکنان، بلکه به ارتباطات خانگی آن‌ها و به طور بالقوه در جامعه گسترده‌تر شود، اما تجربه شیوع ویروس کووید ۱۹ نشان می‌دهد که تعطیلی مدارس نه تنها بر افت سطح تحصیلی تأثیر می‌گذارد، بلکه می‌تواند تأثیر

منفی بر سلامت جسمی و روانی کودکان داشته باشد (۴، ۵). تجارب قبلی حاکی از لزوم آموزش رفتارهای بهداشتی مانند استفاده از ماسک، حفظ فاصله مناسب با افراد و شستن مرتب دست‌ها برای پیشگیری از این‌گونه بیماری‌ها می‌باشد (۶). بر اساس فرضیه‌های مبتنی بر الگوی فرایند موازی توسعه یافته (Extended parallel process model یا EPPM)، اگر افراد باور کنند به شدت در معرض خطر جدی تهدیدکننده سلامتی‌شان هستند، بیشتر برای مقابله با آن برانگیخته خواهند شد و به دنبال ارزیابی کارآمدی راهکارهای پیشگیری خواهند بود و در این صورت احتمال بهبود نگرش، قصد و رفتار پیشگیری آن‌ها افزایش خواهد یافت (۷-۹)، اما با توجه به این که هر پیام و مداخله خاصی،

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، کمیته تحقیقات دانشجویی و گروه آموزش و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۲- استاد، مرکز تحقیقات یانگی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، اهواز، ایران

۳- دکتری تخصصی، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران

۴- دانشیار، گروه اپیدمیولوژی و آمار زیستی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۵- استاد، گروه آموزش و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

نویسنده مسؤول: فرشته زمانی علویجه؛ استاد، گروه آموزش و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

Email: fe.zamani@hlth.mui.ac.ir

مرتبط (۱۷) و با در نظر گرفتن $\alpha = 0.05$ ، $\beta = 0.2$ ، اندازه اثر $\delta = 0.5$ ، $\sigma_1 = 10$ و $\sigma_2 = 10$ ، حجم نمونه در هر گروه با احتساب ۱۵ درصد ریزش، حدود ۷۵ نفر و در مجموع، ۳۰۰ نفر برآورد گردید.

ابتدا فهرستی از نام همه مدارس دخترانه شهرستان برخوردار به انضمام تعداد دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی در سال ۱۴۰۰ تهیه شد و به هر یک از مدارس یک کد دو رقمی داده شد (۰۱، ۰۲، ۰۳، ...، ۲۸). سپس به صورت تصادفی ساده و با استفاده از جدول اعداد تصادفی، ۱۲ کد انتخاب گردید و مجدداً با استفاده از جدول اعداد تصادفی، ۱۲ مدرسه نمونه‌گیری شده، به گروه‌های مختلف (سه گروه مداخله و یک گروه شاهد) به صورت تصادفی تقسیم شد. در نهایت، از مجموع ۲۸ مدرسه ابتدایی دخترانه در شهرستان برخوردار، ۱۲ مدرسه و در هر گروه، ۳ مدرسه انتخاب و در هر مدرسه، ۷۵ دانش‌آموز وارد پژوهش شد. از آنجایی که مطالعه چهار گروهی حاضر شامل ۳ گروه آزمون و یک گروه شاهد (بدون هیچ‌گونه مداخله) بود و همچنین، محقق به محتوای آموزشی در ۳ گروه آزمون اطلاع داشت، محقق و دانش‌آموزان نسبت به گروه‌ها کور نبودند.

معیارهای ورود به تحقیق شامل دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی، ساکن شهرستان برخوردار، داشتن رضایت برای شرکت در پژوهش توسط والدین و دانش‌آموزان و داشتن گوشی هوشمند در خانواده و حضور در برنامه مجازی (واتس‌آپ) بود. عدم تمایل دانش‌آموزان به ادامه شرکت در مطالعه، خروج از شهرستان به هر دلیل، عدم تکمیل پرسش‌نامه در مراحل پیش‌آزمون یا پس‌آزمون و از دست دادن دسترسی به پیام‌ها و پرسش‌نامه به هر دلیلی مربوط به گوشی هوشمند یا ترک برنامه مجازی (واتس‌آپ) نیز به عنوان معیارهای خروج در نظر گرفته شد.

روش انجام مداخله: در واتس‌آپ چهار گروه تشکیل و لینک هر گروه برای مدیران مدارس مورد نظر فرستاده شد و مدیران لینک را برای دانش‌آموزان پایه پنجم منتخب فرستادند. محقق با تلفن از طریق والدین پیگیری نمود تا دانش‌آموزان در گروه‌های مورد نظر عضو شوند. ابتدا توضیحاتی در زمینه چگونگی انجام، محرمانه بودن اطلاعات و همچنین، هدف از انجام پژوهش، در گروه‌ها ارایه شد. به منظور انجام پیش‌آزمون قبل از انجام مداخله آموزشی، لینک آنلاین پرسش‌نامه محقق ساخته بیماری‌های تنفسی عفونی مانند کووید ۱۹ (Infectious Respiratory Diseases such as COVID-19) یا IRD/COVID-19 برای همه گروه‌های آزمون و شاهد ارسال شد. در صورت تمایل برای شرکت در طرح، ابتدای پرسش‌نامه، فرم رضایت‌نامه توسط والدین و دانش‌آموزان تکمیل گردید.

پرسش‌نامه محقق ساخته با ۵۱ گویه در طیف لیکرت پنج گزینه‌ای به زبان فارسی و در سه بخش (عوامل دموگرافیکی، عوامل ادراکی و احساسی مرتبط با واکنش‌های کنترلی و پاسخ‌های کنترلی) و ۱۰ عامل مورد استفاده قرار گرفت که در ادامه به تفصیل آمده است.

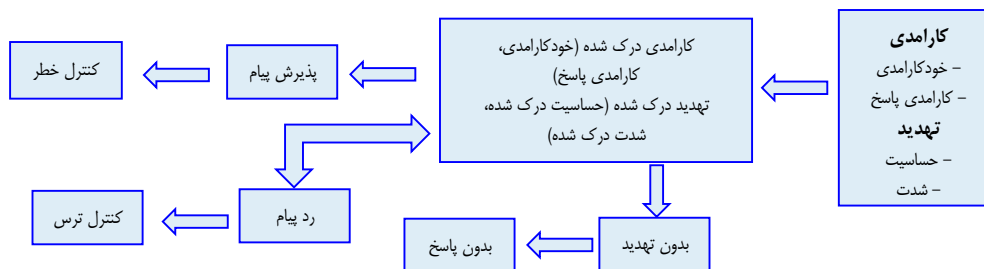
برای قشری از جامعه اثربخشی دارد و ممکن است برای قشر دیگری اثربخشی نباشد، لازم است قبل از طراحی برنامه‌های وسیع، به آزمون و بررسی تأثیر آن‌ها در یک گروه کوچک پرداخته شود (۱۰).

بر اساس EPPM (شکل ۱)، افراد زمانی که در برابر مسأله احساس خطر (حساسیت درک شده) و سپس عمق این خطر و جدی بودن عوارض آن را درک می‌کنند (شدت درک شده) و با درک کارآمدی خود و کارآمدی رفتارهای توصیه شده، انگیزه اتخاذ رفتارهای پیشگیرانه را خواهند داشت (۷). بنابراین، در صورت تأثیر استفاده از پیام‌های مبتنی بر EPPM، رفتارهای بهداشتی کودکان (مانند شستشوی منظم دست‌ها) در مقایسه با قبل، بهبود می‌یابد؛ همان‌گونه که رفتارهای ارزیابی شده بهداشت دست در نوجوانان لهستانی بهبود یافت. بنابراین، برای شکل‌گیری عادات و ترویج تغییر رفتار طولانی مدت، تکرار توصیه‌های بهداشتی همچنان ضروری به نظر می‌رسد. در واقع، شکل‌گیری یک عادت سالم کوچک، اعتماد به نفس را برای انجام سایر عادات ارتقا دهنده سلامت افزایش می‌دهد و دستاوردهای تغییر رفتار، هرچند کوچک، می‌تواند خودکارآمدی را افزایش دهد که این امر به نوبه خود می‌تواند تغییرات بیشتری را برانگیزد. بنابراین، همه‌گیری کووید ۱۹ ممکن است فرصتی برای شکل‌گیری عادات بهداشتی مادام‌العمر در این نسل باشد (۱۲، ۱۱).

تأثیر رسانه‌ها برای انتقال پیام‌های آموزش بهداشت و ایجاد انگیزه یادگیری به ویژه در کودکان، باید در شرایط واقعی سنجیده شود (۱۴، ۱۳). از آنجایی که سطح درک پیام‌ها از طریق حس بینایی حدود ۷۵ درصد می‌باشد، پوستر که ترکیب تصاویر و متن است، احتمالاً در یادگیری بصری تأثیر مطلوبی خواهد داشت (۱۴)؛ چرا که نتایج مطالعات نشان داده است که یادگیری از طریق تصویر، جزء تجارب اصلی و اولیه یادگیری محسوب می‌شود و تأثیر آن بر تغییر رفتار نسبت به گفتار، عمیق‌تر و برای دانش‌آموزان کم‌سن مناسب‌تر است (۱۵). بنابراین، ممکن است ارسال پیام با روشی مانند پوستر، بتواند در توانمندسازی گروه هدف مؤثر باشد (۱۶). پژوهش حاضر به گزارش یک تجربه کارآزمایی تصادفی چهار گروهی از تأثیر پیام‌های مبتنی بر EPPM بر رفتارهای پیشگیری از کووید ۱۹ پرداخت. هدف مطالعه، تعیین و مقایسه تأثیر پیام‌های حاوی تهدید درک شده (حساسیت و شدت درک شده)، کارآمدی درک شده (کارآمدی پاسخ و خودکارآمدی درک شده) و ترکیب تهدید/کارآمدی درک شده در قالب پوستر الکترونیکی بر ابعاد ادراکی و رفتارهای پیشگیری از کووید ۱۹ در دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی شهرستان برخوردار در سال ۱۴۰۰ بود.

روش‌ها

در این کارآزمایی تصادفی کنترل شده چهار گروهی، با توجه به تحقیق قبلی

شکل ۱. شمای کلی (EPPM) Extended parallel process model

آموزشی الکترونیک حاوی عکس و متن با محتوای مرتبط با تهدید درک شده در گروه ۱، کارآمدی درک شده در گروه ۲ و ترکیب این سازه‌ها نیز در گروه ۳ (در مجموع ۱۲ پوستر آموزشی) تهیه شد. برای اعتبارسنجی پوسترها در افرادی مشابه با گروه هدف و بر اساس چکلیست با شش آیتم شامل «چنین پوستر توجیه مرا جلب می‌کند، پیام‌های پوستر باعث ایجاد انگیزه در من می‌شود، پیام‌های پوستر ساده‌اند، پیام‌های پوستر برایم جذاب است، پیام‌های پوستر برایم کاربرد دارد، پیام‌های پوستر برای من یا افرادی مانند من طراحی شده‌اند» با پاسخ‌های طیف پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) ارزیابی و اصلاح گردید (۲۲). پوسترهای هر گروه با فاصله دو روز ارسال و جهت اطمینان از توجه دانش‌آموزان و گرفتن بازخورد، از آنان درخواست می‌شد نظرات و درکشان از پیام پوسترها را برای محقق بفرستند و محقق هم به بازخوردها پاسخ دهد. در طول این سه هفته، گروه ۴ به عنوان گروه شاهد، هیچ پوستر تیمی تحقیق دریافت نکرد. در نهایت، در هفته چهارم از هر چهار گروه پس‌آزمون گرفته شد و سپس داده‌ها تحلیل گردید.

متغیرهای کمی به صورت میانگین (انحراف معیار) گزارش شد. جهت مقایسه میانگین متغیرهای دارای توزیع نرمال قبل و بعد از مداخله در هر گروه، از آزمون Paired t، برای مقایسه میانگین تغییرات متغیرهای دارای توزیع نرمال در گروه‌ها قبل از مداخله از آزمون ANOVA و به منظور مقایسه میانگین تغییرات متغیرهای دارای توزیع نرمال در گروه‌ها پس از مداخله از MANCOVA [به دلیل وجود متغیرهای وابسته (قصد، نگرش و رفتار) و مخدوشگر بودن برخی متغیرها (اجتناب دفاعی، انکار صحت یا ارزش پیام، ترس و خودکارآمدی درک شده)] استفاده شد. با توجه به مقدار P کمتر از ۰/۰۲ بین چهار گروه مطالعه قبل از مداخله، متغیرهای اجتناب دفاعی، انکار صحت یا ارزش پیام، ترس و خودکارآمدی درک شده متغیرهای مخدوشگر بودند. در نهایت، داده‌ها در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ (IBM، version 26, Armonk, NY Corporation) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

مجوز اخلاقی برای انجام این پژوهش از کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی اصفهان (کد اخلاق IR.MUI.RESEARCH.REC1400/12) دریافت شد. پس از بیان هدف، روش‌شناسی و مزایا و معایب مطالعه به والدین/دانش‌آموزان، به آن‌ها اطمینان داده شد که ملزم به شرکت در تحقیق نیستند و می‌توانند هر زمان که بخواهند آن را ترک کنند. همچنین، از لحاظ محرمانه بودن اطلاعات به آن‌ها اطمینان داده شد. سپس رضایت‌نامه آنلاین از والدین و دانش‌آموزان اخذ گردید. به منظور رعایت موازین اخلاقی در تحقیق، بعد از انجام پس‌آزمون، پوسترهای ترکیبی گروه ۳ برای سایر گروه‌ها و گروه شاهد ارسال شد.

یافته‌ها

داده‌های ۳۰۰ دانش‌آموز دختر که همگی پایه پنجم و ۱۱ ساله بودند، وارد مرحله آنالیز شد. نتایج آزمون Paired t نشان داد که فقط در گروه اول آزمون که مبتنی بر سازه تهدید درک شده بود، تفاوت میانگین نمره متغیرهای حساسیت درک شده ($P = 0/023$) و شدت درک شده ($P = 0/003$) پس از مداخله نسبت به قبل از مداخله معنی‌دار بود. میانگین نمره خودکارآمدی درک شده بعد از مداخله ($3/0/58 \pm 6/73$) نسبت به قبل از آن ($2/9/35 \pm 6/06$)، فقط در گروه دوم که مداخله مبتنی بر سازه کارآمدی درک شده بود، افزایش معنی‌داری را نشان داد ($P = 0/017$) (جدول ۱).

عوامل دموگرافیکی؛ عوامل ادراکی و احساسی مرتبط با واکنش‌های کنترلی شامل ۵ عامل ادراکی (حساسیت درک شده (۳ آیتم)، شدت درک شده (۵ آیتم)، کارآمدی پاسخ (۶ آیتم)، خودکارآمدی (۸ آیتم) و نحوه برخورد با واکنش (۶ آیتم)) و یک عامل احساسی به نام ترس (۵ آیتم)؛ پاسخ‌های کنترلی شامل دو بخش [کنترل ترس (انکار صحت یا ارزش پیام (۸ آیتم) و اجتناب دفاعی (۳ آیتم) و کنترل خطر (نگرش (۴ آیتم) و قصد (۳ آیتم)] می‌باشد. متغیرها به روش لیکرت از ۱ تا ۵ نمره‌گذاری شدند.

جهت تعیین روایی به روش کیفی، با ۲۸ دانش‌آموز مشابه، اما خارج از نمونه‌های مورد بررسی، به صورت چهره به چهره مصاحبه صورت گرفت. ضمن ارایه توضیحات لازم در هر مصاحبه، نظرات شفاهی آن‌ها در مورد میزان تناسب، سطح دشواری و قابل فهم بودن هر گویه از پرسش‌نامه جمع‌آوری و اصلاحات مورد نیاز بر اساس بازخوردهای گروه هدف اعمال گردید.

سپس روایی صوری به صورت کمی انجام شد. پرسش‌نامه در اختیار همان ۲۸ دانش‌آموز قرار داده شد تا نظر خود را در مورد درجه اهمیت هر یک از سؤالات و عبارات در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از «اصلاً مهم نیست: امتیاز ۱ تا خیلی مهم است: امتیاز ۵» اعلام نمایند. سپس با محاسبه حاصل ضرب اهمیت در فراوانی نسبی، نمره تأثیر هر گویه تعیین و گویه‌های با نمره مساوی یا بیشتر از ۱/۵ در پرسش‌نامه حفظ گردید. تمامی ۶۴ گویه پرسش‌نامه به علت نمره تأثیر مساوی یا بیشتر از ۱/۵، در پرسش‌نامه حفظ و وارد مرحله بعدی شد.

بررسی اعتبار محتوا به روش کیفی و با نظرسنجی از ۱۲ نفر متخصص شامل ۴ متخصص آموزش بهداشت، ۱ متخصص در زمینه ابزارسازی، ۳ مربی بهداشت مدارس، ۳ متخصص اپیدمیولوژی و ۱ روان‌شناس، اصلاحات لازم در دستور زبان، انتخاب کلمات مناسب و قابل فهم، تناسب ابعاد انتخاب شده و قرارگیری آیتم‌ها در جای مناسب، امتیازدهی مناسب و زمان تکمیل پرسش‌نامه طراحی شده اعمال گردید. به منظور ارزیابی روایی محتوا به روش کمی، از آنان در رابطه با ویژگی‌های مربوط بودن (۱ = مربوط نیست، ۲ = نسبتاً مربوط است، ۳ = مربوط است، ۴ = کاملاً مربوط است)، ساده بودن (۱ = ساده نیست، ۲ = نسبتاً ساده است، ۳ = ساده است، ۴ = کاملاً ساده است) و واضح بودن (۱ = واضح نیست، ۲ = نسبتاً واضح نیست، ۳ = واضح است، ۴ = کاملاً واضح است) در یک طیف لیکرت از ۱ تا ۴ نمره برای هر گویه نظرخواهی گردید. سپس بر اساس این پاسخ‌ها، برای هر گویه از طریق تقسیم تعداد متخصصان موافق با عبارات دارای رتبه ۳ و ۴ بر تعداد کل متخصصان، شاخص روایی محتوا (Content validity index یا CVI) محاسبه شد (۱۸). گویه‌هایی با مقدار CVI بالاتر از ۰/۷۹ قابل قبول در نظر گرفته شد (۱۹). در این مرحله با توجه به نتایج حاصل از محاسبه CVI، تمامی ۶۴ گویه به دلیل دارا بودن نمره بالاتر از ۰/۷۹، حفظ شدند. همچنین، از آن‌ها درخواست گردید تا متناسب با هر گویه پرسش‌نامه، یکی از ۳ پاسخ «ضروری، مفید اما غیر ضروری و غیر ضروری» را انتخاب نمایند. بر اساس نوع پاسخ، نسبت روایی محتوا (CVR یا Content validity ratio) محاسبه شد و طبق جدول Lawshe، موارد بالاتر از ۰/۵۶ (۲۰) و ۷ گویه به علت CVR با مقادیر پایین‌تر از ۰/۵۶ حذف شد. در نهایت، ۵۷ گویه در پرسش‌نامه باقی ماند. از نظر سازگاری درونی ابزار، ۹ بعد پرسش‌نامه دارای ضریب Cronbach's alpha بالای ۰/۷۰ و قابل قبول در نظر گرفته شد (۲۱)، اما در بعد حساسیت درک شده، ۰/۵۳ و پایایی کل ابزار، ۰/۸۷ بود.

بر اساس هر یک از سازه‌های EPPM برای سه گروه آزمون، ۴ پوستر

جدول ۱. مقایسه میانگین متغیرهای ادراکی و احساسی قبل و پس از مداخله بین چهار گروه مورد بررسی

متغیر	گروه	مقدار P*	
		قبل از مداخله	بعد از مداخله
حساسیت درک شده	۱	۱۰/۸۵ ± ۳/۲۲	۱۱/۷۴ ± ۲/۸۰
	۲	۱۰/۹۰ ± ۲/۳۵	۱۱/۱۳ ± ۲/۰۳
	۳	۱۱/۱۲ ± ۲/۲۶	۱۱/۷۳ ± ۲/۵۵
	۴	۱۱/۱۸ ± ۲/۸۰	۱۱/۳۱ ± ۳/۰۴
	مقدار P	**۰/۸۴۶	**۰/۳۷۹
شدت درک شده	۱	۱۸/۶۸ ± ۴/۲۲	۲۰/۳۹ ± ۴/۵۳
	۲	۱۹/۱۶ ± ۳/۱۷	۱۹/۵۷ ± ۳/۳۳
	۳	۱۹/۰۴ ± ۳/۴۷	۱۹/۵۲ ± ۳/۷۹
	۴	۱۹/۰۹ ± ۳/۹۹	۱۹/۶۸ ± ۳/۸۹
	مقدار P	**۰/۸۶۳	**۰/۵۱۱
کارآمدی پاسخ درک شده	۱	۲۴/۳۳ ± ۵/۱۴	۲۵/۵۱ ± ۵/۴۰
	۲	۲۵/۱۶ ± ۳/۴۵	۲۵/۵۵ ± ۳/۸۳
	۳	۲۴/۶۷ ± ۴/۲۰	۲۵/۲۴ ± ۴/۰۸
	۴	۲۴/۲۰ ± ۴/۰۹	۲۴/۷۵ ± ۴/۰۳
	مقدار P	**۰/۵۲۰	**۰/۹۹۲
خودکارآمدی درک شده	۱	۳۰/۰۱ ± ۷/۴۰	۳۱/۷۲ ± ۷/۴۵
	۲	۲۹/۳۵ ± ۶/۰۶	۳۰/۵۸ ± ۶/۷۳
	۳	۲۸/۴۹ ± ۵/۴۳	۲۹/۳۷ ± ۶/۰۶
	۴	۲۷/۶۹ ± ۷/۶۰	۲۸/۱۸ ± ۶/۹۷
	مقدار P	**۰/۱۶۵	**۰/۲۱۲
ترس	۱	۱۵/۹۶ ± ۴/۸۸	۱۶/۷۱ ± ۶/۱۰
	۲	۱۸/۴۹ ± ۳/۹۹	۱۹/۲۰ ± ۴/۰۹
	۳	۱۷/۳۵ ± ۳/۸۴	۱۷/۰۱ ± ۴/۰۴
	۴	۱۷/۷۵ ± ۴/۶۱	۱۷/۵۷ ± ۵/۰۵
	مقدار P	**۰/۰۰۴	***۰/۲۶۱

*آزمون Paired t، **آزمون ANOVA، ***آزمون MANCOVA

آن بود که فقط در گروه اول آزمون (مبتنی بر سازه تهدید درک شده)، میانگین نمره متغیرهای نگرش ($P = ۰/۰۳۰$)، رفتار ($P < ۰/۰۰۱$) و قصد ($P = ۰/۰۰۷$) پس از مداخله نسبت به قبل از مداخله افزایش معنی‌داری داشت. نتایج آزمون تعقیبی Tukey نشان داد که میانگین متغیر رفتار در گروه تهدید ($P = ۰/۰۰۲$) به طور معنی‌داری بیشتر از گروه شاهد بود و همچنین، نمره متغیر قصد در گروه تهدید به طور معنی‌داری بیشتر از گروه کارآمدی ($P = ۰/۰۴۳$) و گروه شاهد ($P = ۰/۰۰۸$) گزارش گردید (جدول ۳).

بحث

پژوهش حاضر با هدف تعیین تأثیر نوع پیام بر ادراک و رفتارهای پیشگیری از بیماری‌های واگیردار تنفسی مانند کووید ۱۹ در دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی شهرستان برخوار اصفهان انجام شد.

میانگین نمره ترس فقط در گروه دوم که مداخله مبتنی بر سازه کارآمدی درک شده بود، افزایش معنی‌داری داشت ($P = ۰/۰۴۲$). از آزمون MANCOVA نیز به منظور مقایسه میانگین‌ها پس از مداخله استفاده شد. با حذف اثر مخدوش‌کننده‌ها (متغیرهای اجتناب دفاعی، انکار صحت یا ارزش پیام، ترس و خودکارآمدی درک شده)، میانگین نمره این متغیرها پس از مداخله در چهار گروه معنی‌دار نبود ($P > ۰/۰۵۰$).

نتایج آزمون MANCOVA برای مقایسه میانگین‌ها با حذف اثر مخدوش‌کننده‌ها نشان داد که در چهار گروه پس از مداخله، تفاوت میانگین نمره متغیر انکار صحت یا ارزش پیام ($P = ۰/۰۰۱$) و اجتناب دفاعی ($P = ۰/۰۳۳$) معنی‌دار بود. نتایج آزمون تعقیبی Tukey نیز نشان داد که میانگین متغیر انکار صحت یا ارزش پیام در گروه تهدید ($P = ۰/۰۰۳$) به طور معنی‌داری بیشتر از گروه تهدید/ کارآمدی بود (جدول ۲).

تحلیل متغیرهای پاسخ کنترل خطر با استفاده از آزمون Paired t حاکی از

جدول ۲. مقایسه میانگین متغیرهای پاسخ کنترل ترس، قبل و پس از مداخله بین چهار گروه مورد بررسی

متغیر	گروه	میانگین \pm انحراف معیار		مقدار P*
		قبل از مداخله	بعد از مداخله	
انکار صحت یا ارزش پیام	۱	۲۴/۸۱ \pm ۸/۱۹	۲۵/۵۵ \pm ۸/۸۶	۰/۵۹۱
	۲	۲۱/۸۷ \pm ۶/۶۱	۲۴/۶۹ \pm ۶/۶۷	۰/۰۰۱
	۳	۲۲/۷۲ \pm ۷/۳۱	۲۱/۳۳ \pm ۶/۴۰	۰/۲۰۳
	۴	۲۲/۴۵ \pm ۷/۰۳	۲۲/۳۵ \pm ۶/۸۸	۰/۹۲۱
	مقدار P	**۰/۰۷۶	***۰/۰۰۱	
اجتناب دفاعی	۱	۱۰/۱۸ \pm ۳/۴۷	۱۰/۱۹ \pm ۳/۸۷	۰/۸۵۰
	۲	۹/۹۵ \pm ۳/۰۵	۱۰/۴۹ \pm ۲/۷۶	۰/۰۲۷
	۳	۹/۰۸ \pm ۲/۵۴	۸/۹۹ \pm ۲/۸۵	۰/۸۳۸
	۴	۱۰/۰۲ \pm ۳/۱۹	۱۰/۳۱ \pm ۳/۱۸	۰/۳۵۸
	مقدار P	**۰/۱۲۲	***۰/۰۳۳	

*آزمون Paired t، **آزمون ANOVA، ***آزمون MANCOVA

درک شده در انجام رفتارهای پیشگیری و بهبود نگرش، قصد و رفتار گروه مورد بررسی، تأثیرگذار بود. در تحقیق حاضر، پیام‌های مبتنی بر کارآمدی یا تهدید/کارآمدی با وجود پیش‌بینی‌های EPPM، منجر به بهبود رفتارهای پیشگیری از بیماری‌های واگیردار تنفسی مانند کووید ۱۹ نشد. بنابراین، در آموزش مبتنی بر تئوری‌ها و مدل‌های آموزش بهداشت، به منظور ترویج رفتارهای پیشگیری، باید به سازه تهدید (حساسیت و شدت درک شده) توجه ویژه‌ای شود.

در ادامه، به مرور، مقایسه و بحث پیرامون نتایج مطالعات از سه جنبه «عوامل ادراکی، متغیرهای پاسخ کنترل ترس و متغیرهای پاسخ کنترل خطر» پرداخته شد. مجموع پوستره‌های حاوی تهدید و مبتنی بر EPPM بر رفتارهای پیشگیری از بیماری‌های واگیردار تنفسی مانند کووید ۱۹ در دانش‌آموزان دختر مدارس ابتدایی نسبت به پوستره‌های حاوی کارآمدی و پوستره‌های حاوی تهدید/کارآمدی تأثیر بیشتری داشت. کاربرد EPPM در گروه تهدید، به لحاظ ایجاد شدت و حساسیت

جدول ۳. مقایسه میانگین متغیرهای پاسخ کنترل خطر، قبل و پس از مداخله بین چهار گروه مورد بررسی

متغیر	گروه	میانگین \pm انحراف معیار		مقدار P*
		قبل از مداخله	بعد از مداخله	
نگرش	۱	۱۶/۳۳ \pm ۳/۳۳	۱۷/۲۲ \pm ۳/۴۲	۰/۰۳۰
	۲	۱۶/۹۰ \pm ۲/۳۱	۱۷/۱۷ \pm ۲/۳۲	۰/۱۴۹
	۳	۱۶/۴۰ \pm ۲/۳۵	۱۶/۵۵ \pm ۲/۶۵	۰/۷۴۶
	۴	۱۵/۸۰ \pm ۳/۰۳	۱۵/۹۶ \pm ۲/۷۶	۰/۶۹۵
	مقدار P	**۰/۱۱۷	***۰/۲۱۷	
رفتار	۱	۴۸/۴۰ \pm ۸/۴۶	۵۰/۸۰ \pm ۶/۶۵	< ۰/۰۰۱
	۲	۴۸/۶۲ \pm ۷/۴۵	۴۸/۷۸ \pm ۶/۹۰	۰/۷۵۸
	۳	۴۶/۴۹ \pm ۷/۳۱	۴۷/۰۹ \pm ۸/۱۶	۰/۶۳۴
	۴	۴۸/۳۸ \pm ۶/۸۰	۴۶/۷۶ \pm ۷/۵۹	۰/۰۰۴
	مقدار P	**۰/۲۷۴	***۰/۰۱۹	
قصد	۱	۱۲/۱۳ \pm ۳/۵۹	۱۲/۹۵ \pm ۲/۹۴	۰/۰۰۷
	۲	۱۱/۴۵ \pm ۳/۴۲	۱۱/۶۶ \pm ۳/۱۸	۰/۴۰۷
	۳	۱۰/۸۸ \pm ۳/۲۰	۱۱/۷۲ \pm ۲/۷۶	۰/۱۰۴
	۴	۱۱/۱۱ \pm ۳/۵۷	۱۱/۱۰ \pm ۳/۷۶	۰/۴۴۷
	مقدار P	**۰/۱۳۶	***۰/۰۳۵	

*آزمون Paired t، **آزمون ANOVA، ***آزمون MANCOVA

نتایج مداخله آموزشی بر عوامل ادراکی

از جمله متغیرهای ادراکی، تهدید درک شده شامل حساسیت و شدت درک شده بود که هر دو در گروه اول آزمون دریافت‌کننده پیام‌های آموزشی مبتنی بر تهدید درک شده، بعد از مداخله نسبت به قبل از آن افزایش معنی‌داری داشت. این نتیجه با توجه به نظر Witte، طراح EPPM نیز قابل پیش‌بینی بود (۸) و عناصر به کار رفته در پیام‌های پوستره‌های گروه اول، طبق مدل پیشنهادی وی، بر افزایش نمره تهدید درک شده مؤثر بود. Schwarzer، طراح مدل فرایند عمل سلامت (Health Action Process Approach یا HAPA) نیز در لزوم مداخله در این سازه (۲۳) با Witte موافق بود، اما با این وجود سؤالی که مطرح می‌شود، این است که چرا در گروه سه که دریافت‌کننده پوستره‌های حاوی پیام‌های ترکیبی بود، از نظر تهدید درک شده تغییری مشاهده نشد. این نتیجه را شاید بتوان به دز پیام یا به عبارت دیگر، مدت در معرض بودن گروه هدف نسبت داد؛ چرا که گروه سه نیمی از دوره یک هفته‌ای مداخله را در معرض پیام‌های مرتبط با تهدید درک شده بودند (کمتر از گروه اول) و تمرکز آن‌ها بر این عنصر پیام کمتر بوده است. عباسی و همکاران (۱۷)، Shi و Smith (۲۴) و Zhao و Wu نیز پیش‌تر احتمال چنین تأثیر ناشی از تعداد دفعات مشاهده و توجه به پیام را مطرح کرده بودند. بنابراین، ضرورت انجام پژوهش بیشتر پیرامون تأثیر فراوانی و زمان مواجهه با پیام‌های مبتنی بر چنین سازه‌هایی احساس می‌شود.

نمره خودکارآمدی درک شده در گروه دوم که مداخله مبتنی بر سازه کارآمدی درک شده بود، افزایش معنی‌داری را نشان داد. نتایج مطالعه جغتایی و همکاران نیز تأثیر مداخله را به خوبی در ساختار خودکارآمدی نشان داد (۲۶). مداخله و افزایش سطح خودکارآمدی در بسیاری از تحقیقات پیشین گزارش شده است؛ چرا که از میان پژوهش‌هایی که در زمینه الگوهای ارتقای سلامت صورت گرفته است، ۸۶ درصد از خودکارآمدی به عنوان عامل سرنوشت‌ساز در اتخاذ رفتار نام می‌برند (۲۷) و افزایش آن، باعث تلاش فرد در انجام رفتارهای مورد نظر می‌شود (۳۰-۲۸). در مطالعه فتحیان دستگردی و همکاران، خودکارآمدی قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده در تبیین رفتارهای حفاظتی کووید ۱۹ در نوجوانان بود (۳۱).

نمره کارآمدی پاسخ درک شده در هیچ یک از گروه‌ها؛ حتی در گروه دو که دریافت‌کننده پیام‌هایی مبتنی بر همین سازه بودند، تغییری نکرد. این نتیجه، فرضیه Schwarzer (۳۲) و Zhang و همکاران (۳۲) مبنی بر این که اگر افراد تهدید را درک نکنند، احتمالاً برای درک و انتظار پیامد رفتار پیشگیری برانگیخته نمی‌شوند را تأیید می‌کند؛ چرا که ماهیت و معنی انتظار پیامد بسیار شبیه به متغیر کارآمدی پاسخ در EPPM است. تحقیقات دیگری نیز این موضوع را مطرح نموده‌اند که اگر بدون توجه به تهدید درک شده، در متغیر کارآمدی درک شده مداخله شود، انگیزه کافی برای کارآمدی درک شده وجود نخواهد داشت (۳۳). بنابراین، می‌توان استنباط نمود که این گروه انگیزه‌ای برای دنبال کردن پیام‌های مبتنی بر کارآمدی ندارند و احتمالاً تا حدودی از دیدن آن اجتناب هم می‌کنند و در واقع، این‌گونه پیام‌ها به تنهایی با شکست مواجه شدند (۲۴). می‌توان فرض نمود که برای ایجاد انگیزه رفتارهای سالم، پیام‌های مبتنی بر تهدید درک شده در بین کودکان لازم است؛ البته پژوهشگران معتقدند که هم نمره پایین (تهدید ناکافی) و هم نمره بالا (دز بالای تهدید) در متغیر تهدید درک شده، تأثیر نامطلوبی خواهد داشت (۳۳). رسانه‌های اجتماعی ممکن است اطلاعات و تصورات نادرستی از کووید ۱۹ منتشر کنند (۳۵، ۳۴). علاوه بر این، به دلیل توجه به پیام‌های نامناسب، ممکن است زمان کافی برای توجه به

پیام‌های مراجع سلامت را نداشته باشند و به اشتباه باور کنند که نیازی به اطلاعات بیشتر ندارند و یا دچار تردید شوند (۳۶). این احساس بی‌نیازی کاذب، شاید تحت تأثیر رقابت سایر رسانه‌ها رخ می‌دهد که ممکن است با پیام‌های غیر ضروری و حتی نادرست، منجر به شکل‌گیری ادراک و باورهای نادرست شوند. به طور مثال، مطالعه اخیر که دانش و ادراک عمومی از کووید ۱۹ را در ایالات متحده آمریکا و بریتانیا ارزیابی کرد، نشان داد که شرکت‌کنندگان برخی تصورات غلط و نادرستی را که در رسانه‌های اجتماعی منتشر شده بود، باور داشتند (۳۴). در طول همه‌گیری، افراد تمایل زیادی به مصرف اطلاعات از منابع مختلف دارند. اعتقاد بر این است که پیام‌رسان‌های سنتی در نهایت به رسانه‌های اجتماعی سرازیر و به سرعت پخش می‌شود و اگر اطلاعات دقیق باشد، کمک زیادی به ترویج روش‌های مناسب در جامعه می‌کند (۳۷).

نتایج مداخله آموزشی بر متغیرهای پاسخ کنترل ترس

میانگین هر دو متغیر مرتبط با فرایند کنترل ترس، اجتناب دفاعی و انکار صحت یا ارزش پیام، در گروه کارآمدی نسبت به قبل از مداخله افزایش معنی‌داری داشت. در واقع، در گروه کارآمدی که دانش‌آموزان هم رفتارهای پیشگیری و روش‌های مؤثر برای کنترل خطرات ناشی از ابتلا به کووید ۱۹ و هم پیام‌هایی جهت درک توانمندی خود در انجام چنین رفتارهایی را دریافت کرده بودند، اما پیام‌های حاوی تهدید را دریافت نمودند، با یافته‌های Witte (۳۸) همسو نبود. در واقع، پیام‌های متمرکز بر کارآمدی، باعث کاهش ترس این گروه نشد و حتی روند صعودی داشت و پیام‌های پیشگیری از بیماری‌های واگیردار تنفسی مانند کووید ۱۹ را رد نمود. این نتیجه نظرات Witte، طراح EPPM (۳۸، ۹) در مغایرت است؛ البته اگر از زاویه دیگری به نظر Witte دقت شود، می‌توان گفت با توجه به این که سطوح بالایی از ترس قبل از مداخله در این گروه مشاهده شده است (۳۸)، می‌توان استنباط نمود که این احساس منفی، خود موجب انتخاب پاسخ‌های دفاعی و سرکوب پیام برای کنترل ترس از طریق روش‌های اجتناب دفاعی و انکار صحت یا ارزش پیام شده است. بنابراین، شاید به دلیل همان ترس اولیه، به پیام‌های ارسالی توجه کافی نکردند و وارد یک سیکل معیوب شدند.

فرضیه دیگری که شکل می‌گیرد این است که شاید این گروه کارآمدی، پیام‌های تهدید را به شیوه دیگری غیر از مداخله دریافت نموده‌اند؛ وگرنه طبق نظرات طراح مدل، پیام‌های فقط کارآمدی باید فرایند کنترل ترس و واکنش‌های ناسازگارانه را تا حدی کاهش دهد (۳۸)؛ به هر حال، این موضوع سؤال‌برانگیز است و فرضیه‌های ذکر شده جای بررسی بیشتری دارد و پیشنهاد می‌شود در تحقیقات بعدی به آن پرداخته شود.

نتایج مداخله آموزشی بر متغیرهای پاسخ کنترل خطر

در پژوهش حاضر، نمره رفتار در گروه اول (تهدید) افزایش یافت، اما در سایر گروه‌ها تغییری را نشان نداد. حتی در گروه شاید نیز کاهش داشت. در مطالعه جغتایی نیز دانشجویانی که خطر ابتلا به عفونت را بالاتر می‌دانستند، بیشتر به اقدامات پیشگیرانه پایبند بودند (۲۶). نتایج به دست آمده در گروه اول با یافته‌های برخی تحقیقات پیشین که به نوعی سازه‌های ترس (Fear) و تهدید را در ساختار خود داشتند، نشان داد که می‌تواند استراتژی مفیدی برای تغییر نگرش، قصد و رفتار باشد (۴۰، ۳۹، ۲۲، ۱۷)، اما با نتایج برخی پژوهش‌ها و شرط همراهی با مداخله در کارآمدی (۴۳-۴۱، ۲۴) مغایر می‌باشد. بهبود قابل

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که در مجموع، پوسترهای حاوی تهدید مبتنی بر EPPM بر رفتارهای پیشگیری از کووید ۱۹ و بیماری‌های واگیردار تنفسی مشابه، تأثیر بیشتری داشت. کاربرد EPPM به لحاظ ایجاد شدت و حساسیت درک شده، در انجام رفتارهای پیشگیری و بهبود نگرش، قصد و رفتار گروه مورد بررسی تأثیرگذار بود. در بسیاری از مطالعات، تهدید و کارآمدی درک شده به عنوان عوامل تعیین‌کننده مهم رفتارهای پیشگیرانه از کووید ۱۹ شناسایی شده است و رفتار را پیش‌بینی می‌کند. بنابراین، آموزش مبتنی بر تئوری‌ها و مدل‌های آموزش بهداشت، برای ترویج رفتارهای پیشگیری توصیه می‌شود.

تشکر و قدردانی

پژوهش حاضر برگرفته از پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد با شماره ۳۴۰۰۱۰۷، مصوب دانشگاه علوم پزشکی اصفهان می‌باشد. بدین وسیله نویسندگان از معاونت پژوهش و فن‌آوری و مسؤولان محترم مدارس اصفهان به جهت همکاری در انجام این مطالعه، تشکر و قدردانی به عمل می‌آورند.

توجه نمره متغیرها در گروه تهدید نسبت به سایر گروه‌ها، نشان داد که با بهبود نگرش و قصد، رفتار هم بهبود یافت که این نتایج موافق نظریه‌های سنتی (۴۴) است. در مطالعه نصیرزاده و همکاران، «نگرش» قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده رفتار گزارش شد و نگرش مثبت، با سطح بالایی از رفتارهای پیشگیری‌کننده نسبت به بیماری کووید ۱۹ همراه بود (۴۴).

در تحقیق غفاری و همکاران نیز حساسیت درک شده و شدت درک شده، پیش‌بینی‌کننده‌های مهمی برای رفتار و قصد رفتار بود (۴۵). در پژوهش Lithopoulos و همکاران افرادی که قصد بالاتری داشتند، رعایت فاصله‌گذاری فیزیکی بیشتری داشتند (۴۲). در مطالعه دیگری، دانش‌آموزان دارای نگرش مثبت نسبت به پیشگیری از کووید ۱۹، از اقدامات پیشگیری بیشتری استفاده می‌کردند (۴۶).

تحقیق حاضر بر روی دانش‌آموزان دختر انجام شد. بنابراین، ممکن است نتایج قابل‌تعمیم به سایر گروه‌های جامعه نباشد. همچنین، به دلیل شرایط پاندمی کووید ۱۹ و مجازی بودن مدارس، مدت زمان طولانی‌تری برای پیگیری رفتارهای پیشگیری پیشنهاد می‌گردد تا عوامل تأثیرگذار بر رفتارهای پیشگیری بهتر شناسایی شود.

References

1. Wu Z, McGoogan JM. Characteristics of and important lessons from the coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak in China: Summary of a Report of 72 314 cases from the Chinese center for disease control and prevention. *JAMA* 2020; 323(13): 1239-42.
2. Yoo JH. The Fight against the 2019-nCoV Outbreak: An Arduous March Has Just Begun. *J Korean Med Sci* 2020; 35(4): e56.
3. Bastami F, Motlagh SN, Rahimzadeh SF, Almasian M, Zareban I, Ebrahimzadeh F. Predicting preventive behaviors against COVID-19: A structural equation modeling approach from Iran. *WHO South East Asia J Public Health* 2022; 11(2): 79-86.
4. Centers for Disease Control and Prevention. Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation Report 2020 [Online]. [cited 2020]; Available from: URL <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/schools-childcare/index.html>
5. Ladhani S. Prospective active National Surveillance of Preschools and Primary Schools for SARS-CoV-2 infection and transmission in England, June 2020. *SSRN Electronic Journal* 2021; doi: 10.2139/ssrn.3764198.
6. Wang X, Zhang X, He J. Challenges to the system of reserve medical supplies for public health emergencies: reflections on the outbreak of the severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) epidemic in China. *Biosci Trends* 2020; 14(1): 3-8.
7. Witte K. Putting the fear back into fear appeals: The extended parallel process model. *Communication Monographs* 1992; 59(4): 329-49.
8. Witte K. Chapter 16 - Fear as motivator, fear as inhibitor: Using the extended parallel process model to explain fear appeal successes and failures. In: Andersen PA, Guerrero LK, editors. *Handbook of Communication and Emotion*. San Diego, CA: Academic Press; 1996. p. 423-50.
9. Witte K, Cameron KA, McKeon JK, Berkowitz JM. Predicting risk behaviors: Development and validation of a diagnostic scale. *J Health Commun* 1996; 1(4): 317-41.
10. Kuwahara A, Nishino Y, Ohkubo T, Tsuji I, Hisamichi S, Hosokawa T. Reliability and validity of the Multidimensional Health Locus of Control Scale in Japan: relationship with demographic factors and health-related behavior. *Tohoku J Exp Med* 2004; 203(1): 37-45.
11. Gardner B, Lally P, Wardle J. Making health habitual: the psychology of 'habit-formation' and general practice. *Br J Gen Pract* 2012; 62(605): 664-6.
12. Glabska D, Skolmowska D, Guzek D. Population-based study of the influence of the covid-19 pandemic on hand hygiene behaviors □ Polish adolescents' COVID-19 Experience (PLACE-19) Study. *Sustainability* 2020; 12(12): 4930.
13. Amidi Mazaheri M, Sharifirad GR. The effect of oro-dental health educational posters on knowledge and attitude

- of selective apartment residents in Isfahan. *J Health Syst Res* 2011; 6(3): 383-9. [In Persian].
14. Harsono H, Rosanti S, Seman N. The Effectiveness of Posters as a Learning Media to Improve Student Learning Quality. *The Journal of Social Sciences Research* 2019; 1046-52.
 15. Masters K. Edgar Dale's Pyramid of Learning in medical education: A literature review. *Med Teach* 2013; 35(11): e1584-e1593.
 16. Vahedi M, Feyzi F, Ebadi A, Kachoei H. The effect of Presence (Lecture) and Non-presence (Booklet & Reminder) education method on Nurse's Knowledge, Attitude and Performance (KAP) about Autonomic Dysreflexia in Tehran in 1389. *Iran J War Public Health* 2012; 4(4): 21-8.
 17. Abbasi A, Araban M, Heidari Z, Alidosti M, Zamani-Alavijeh F. Comparing the impact of educational messages based on an extended parallel process model on solid waste separation behaviors in female students: A four-group randomized trial. *Waste Management* 2020; 117: 1-8.
 18. Polit DF, Beck CT, Owen SV. Is the CVI an acceptable indicator of content validity? Appraisal and recommendations. *Res Nurs Health* 2007; 30(4): 459-67.
 19. Ghazanfari Z, Niknami S, Ghofranipour F, Hajizadeh E, Montazeri A. Development and psychometric properties of a belief-based Physical Activity Questionnaire for Diabetic Patients (PAQ-DP). *BMC Med Res Methodol* 2010; 10: 104.
 20. Lawshe CH. A quantitative approach to content validity. *Pers Psychol* 2006; 28(4): 563-75.
 21. Santos, J. A. R. (1999). Cronbach's alpha a tool for assessing the reliability of scales. *Journal of Extension*, 37(2): 1-5. 2024.
 22. Jasemzadeh M, Jaafarzadeh N, Khafaie MA, Malehi AS, Araban M. Predictor of pregnant women's self-care behavior against air pollution: An explanation based on the Extended Parallel Process Model (EPPM). *Electron Physician* 2016; 8(9): 2871-7.
 23. Schwarzer R. Health action process approach (HAPA) as a theoretical framework to understand behavior change. *Actualidades en Psicología* 2016; 30(121): 119-30.
 24. Shi JJ, Smith SW. The effects of fear appeal message repetition on perceived threat, perceived efficacy, and behavioral intention in the extended parallel process model. *Health Commun* 2016; 31(3): 275-86.
 25. Zhao S, Wu X. From information exposure to protective behaviors: investigating the underlying mechanism in COVID-19 outbreak using social amplification theory and extended parallel process model. *Front Psychol* 2021; 12: 631116.
 26. Joghtaei Z, Peyman N, Noori R, Esmaily H, Moradi M. Effect of education based on health belief model by using virtual social network messenger on promoting pediculosis preventive behaviors among school girls. *J Educ Community Health* 2020; 7(4): 275-83.
 27. Karimi M. Self-efficacy and perceived benefits/barriers on the aids preventive behaviors. *J Kermanshah Univ Med Sci* 2011; 15(5).
 28. Bandura A. *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall; 1986.
 29. Gholamreza S, Leila A, Awat F, Siamak M, Mehdi K, Alireza R. The role of self-efficacy in self-care among diabetic patients. *J Health Syst Res* 2012; 7(6): 648.
 30. Trisha TC, John R. Predicting intention to take protective measures during Haze: The roles of efficacy, threat, media trust, and affective attitude. *J Health Commun* 2016; 21(7): 790-9.
 31. Fathian-Dastgerdi Z, Khoshgoftar M, Tavakoli B, Jaleh M. Factors associated with preventive behaviors of COVID-19 among adolescents: Applying the health belief model. *Res Social Adm Pharm* 2021; 17(10): 1786-90.
 32. Zhang CQ, Zhang R, Schwarzer R, Hagger MS. A meta-analysis of the health action process approach. *Health Psychol* 2019; 38(7): 623-37.
 33. Witte K, Meyer G, Martell D. *Effective health risk messages: A step-by-step guide*. SAGE Publications; 2001.
 34. Geldsetzer P. Knowledge and perceptions of COVID-19 among the general public in the United States and the United Kingdom: A cross-sectional online survey. *Ann Intern Med* 2020; 173(2): 157-60.
 35. Saqlain M, Munir MM, Rehman SU, Gulzar A, Naz S, Ahmed Z, et al. Knowledge, attitude, practice and perceived barriers among healthcare workers regarding COVID-19: a cross-sectional survey from Pakistan. *J Hosp Infect* 2020; 105(3): 419-23.
 36. Samal J. Impact of COVID-19 infodemic on psychological wellbeing and vaccine hesitancy. *Egypt J Bronchol* 2021; 15(1): 1-6.
 37. Mheidly N, Fares J. Leveraging media and health communication strategies to overcome the COVID-19 infodemic. *J Public Health Policy* 2020; 41(4): 410-20.

38. Witte K. Fear control and danger control: A test of the extended parallel process model (EPPM). *Communication Monographs* 1994; 61(2): 113-34.
39. Basir L, Rasteh B, Montazeri A, Araban M. Four-level evaluation of health promotion intervention for preventing early childhood caries: a randomized controlled trial. *BMC Public Health* 2017; 17(1): 767.
40. Araban M, Baharzadeh K, Karimy M. Nutrition modification aimed at enhancing dietary iron and folic acid intake: an application of health belief model in practice. *Eur J Public Health* 2017; 27(2): 287-92.
41. Lahiri A, Jha SS, Chakraborty A, Dobe M, Dey A. Role of threat and coping appraisal in protection motivation for adoption of preventive behavior during COVID-19 pandemic. *Front Public Health* 2021; 9: 678566.
42. Lithopoulos A, Liu S, Zhang CQ, Rhodes RE. Predicting physical distancing in the context of COVID-19: A test of the extended parallel process model among Canadian adults. *Canadian Psychology / Psychologie canadienne* 2021; 62(1): 56-64.
43. Yoon H, You M, Shon C. An application of the extended parallel process model to protective behaviors against COVID-19 in South Korea. *PLoS One* 2022; 17(3): e0261132.
44. Nasirzadeh M, Aligol M. Assessment of knowledge, attitude, and factors associated with the preventive behaviors of Covid-19 in Qom, Iran, in 2020. *Qom Univ Med Sci J* 2020; 14(7): 50-7. [In Persian].
45. Ghaffari M, Rakhshanderou S, Ezati E. Using the extended parallel process model in world studies on health behaviors: A systematic review. *Journal of Health in the Field* 2018; 6(1): 20-7. [In Persian].
46. Yesuf M, Abdu M. Knowledge, attitude, prevention practice, and associated factors toward COVID-19 among preparatory school students in Southwest Ethiopia, 2021. *PLoS One* 2022; 17(1): e0262907.